

Valtuustoaloite Hinku-kunnaksi liittymisestä

Tekninen lautakunta 20.01.2022 § 1
40/00.02.00.02/2022

Sirkka Rousu ym. (yht. 16 allekirjoittajaa) esittävät valtuustoaloitteessaan 11.3.2016, että kunnassa tehdään monialaisessa yhteistyössä perusarviointi kunnan edellytyksistä täyttää Hinku-kunnan peruskriteerit ja tämän perusteella valtuuston päätös Nurmijärven tahtotilasta hakea liittymistä Hinku-kunnaksi.

Ympäristötoimialalla on tehty jatkoselvityksiä kunnan edellytyksistä liittyä Hinku-kunnaksi valtuustoaloitteen mukaisesti sen jälkeen, kun se palautettiin uudelleen valmisteltavaksi (KV 20.6.2018 § 68). Kohti hiilineutraalia kuntaa -hankkeessa (myöh. Hinku) kunnat sitoutuvat tavoittelemaan hiilineutraaliutta vuoteen 2030 mennessä. Suomen nykyisessä hallitusohjelmassa hiilineutraaliuden tavoitevuosi on 2035. Valtuustoaloite on liitteenä 1. Asian aiempi käsittely on liitteenä 2.

Hinku-hankkeessa on yhtymäkohtia **Hiilineutraali Uusimaa** –hankkeeseen, **KUUMA-kuntien ilmasto-ohjelmaan** (KUUMA-johtokunta 10.6.2020 § 13), **MAL-sopimukseen** (KV 23.9.2020 § 59) ja **energiatehokkuussopimukseen** (KV 28.9.2016 § 77), joissa kunta on jo mukana. Kaikissa tavoitellaan päästöjen vähentämistä, esitetään toimenpiteitä niiden saavuttamiseksi ja pyritään rakentamaan ylikunnallisia yhteistyökuvioita. Kunta on sitoutunut parantamaan energiatehokkuuttaan 7,5 % vuosina 2017-2025 energiatehokkuussopimuksen toimintasuunnitelman mukaisesti. Nurmijärven valtuusto hyväksyi 15.12.2021 **kuntastrategian** toimintaperiaatteet. Vastuullisuus-periaatteeseen sisältyy, että kunta huomioi ympäristö- ja ilmastonäkökulmat toiminnassaan.

Sekä Hiilineutraali Uusimaa -hanketta että Hinku-verkostoa toteutetaan osana Kohti hiilineutraaleja kuntia ja maakuntia -hanketta (myöh. Canemure). Kuusivuotinen Canemure-hanke loppuu vuonna 2024. Uudenmaan liitto antaa Hiilineutraali Uusimaa -hankkeessa tukea kuntien omassa tekemisessä, apua hankkeiden kehittämisessä ja neuvontaa rahoitushaussa. Hinku-verkostossa samankaltaista tukea tarjoaa Suomen ympäristökeskus (myöh. SYKE). Rahoitusmahdollisuudet ovat yhtä hyvät.

Jotta Hiilineutraali Uusimaa- tai Hinku-hankkeita voitaisiin toteuttaa onnistuneesti, tarvitaan vahvaa sitoutumista päästövähennystoimenpiteisiin kunnan johdossa ja kaikilla hallinnonaloilla. Myös asukkaiden ja alueen yritysten sitouttamiseen tulee panostaa. Lisäksi on lisättävä viestintää ja raportointia eri tahoille. Uusien hankkeiden koordinointiin tulee ohjata henkilö- ja taloudellisia resursseja.

Nurmijärven kunnan kannalta ilmastotoimia voisi olla luontevinta toteuttaa jatkossakin tiiviissä yhteistyössä naapurikuntien kanssa sekä osana Hiilineutraali Uusimaa -hanketta. Hankkeessa ovat mukana kaikki Uudenmaan kunnat.

Mikä on Hinku?

Kohti hiilineutraalia kuntaa –hanke (Hinku) on Suomen ympäristökeskuksen vetämä hanke, jossa kunnat, yritykset, asukkaat ja asiantuntijat valtakunnallisesti ideoivat ja toteuttavat yhdessä ratkaisuja kasvihuonepäästöjen hillitsemiseksi. Hinku-verkoston toimintaa on toteutettu vuoden 2019 alusta yhteistyössä Kohti hiilineutraaleja kuntia ja maakuntia (Canemure) -hankkeen kanssa.

Hinku-kunnat tavoittelevat koko alueellaan 80 prosentin kasvihuonekaasupäästövähennystä vuoden 2007 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Tavoite koskee kaikkea kunnan rajojen sisäpuolella tapahtuvaa toimintaa, ei pelkästään kuntaorganisaation omia toimenpiteitä. Hinku-hankkeessa kunta innostaa ilmastotyöhön myös yrityksiä ja asukkaita.

Päästökaupassa mukana olevat laitokset ovat tavoitteen ulkopuolella, mutta tavoitteeseen on sisällytetty kaukolämpö sekä sähkön käyttö, koska niiden päästöihin kunnalla ja asukkailla on hyvät vaikutusmahdollisuudet. Hankkeessa levitetään tietoa muissa kunnissa ja yrityksissä toteutetuista parhaista käytännöistä. Mukana on tällä hetkellä 81 kuntaa.

Hinku-kunnaksi ryhtyminen edellyttää, että kunta täyttää SYKE:n laatimat Hinku-kriteerit. Oheismateriaali 1 sisältää kriteerit ja arvion niiden täyttämiseen vaadituista toimista kunnassa. Kriteerien täyttäminen on mahdollista, kun Hinku-hankkeeseen sitoudutaan ja sen toimeenpanoon varataan riittävästi resursseja sekä raportoidaan kriteerien mukaisesti.

Liittyminen Hinku-hankkeeseen edellyttäisi panostusta kuntaorganisaation kaikilta hallinnonaloilta (ml. ilmastotyöryhmä), kuntalaisten ja yritysten aktivoimista, toiminnan suunnitelmallisuuden kehittämistä ja raportointia ulkopuolisille tahoille. Henkilöresursseja tarvittaisiin hankkeen koordinoimiseen ja käytännön työhön, jotta Hinku-jäsenyys saataisiin käyntiin ja toimimaan. Hinku-kuntien kokemuksia jäsenyydestä ja ilmastotyön resursoinnista on kerätty Suomen ympäristökeskuksen raportissa 20/2020 (saatavilla: <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/315400>).

Nurmijärven kunta selvitti mahdollisuuksiaan saavuttaa Hinku-hankkeen päästötavoite teettämällä Suomen ympäristökeskuksella laskelman mahdollisista päästövähennyksistä syksyllä 2020. Laskelma sisältyy oheismateriaali 1:een. Laskelmien mukaan perusennusteen (BAU) mukainen päästövähennys on 45 % vuodesta 2007 vuoteen 2030, kun mukana ovat jo vuosien 2007-2018 aikana saavutetut säästöt (yhteensä 23 %). Myös perusennusteen mukaiseen päästövähennykseen pääsemiseksi tulee tehdä nykyistä enemmän toimenpiteitä kaikilla osa-alueilla, esimerkiksi sähköistettävä autokantaa, pienennettävä rakennusten lämmönkulutusta ja tehostettava jätteiden käsittelyssä syntyvien kaasujen käsittelyä. Kuntalaiset ja alueella toimivat yritykset tulee osallistaa päästövähennyksiin. Lisäksi Hinku-tavoitteen saavuttamiseksi pitäisi teollisuudessa ja maataloudessa tehdä päästövähennyksiä. Suurimmat päästövähennykset pitäisi tehdä tieliikenteessä, sähkölämmityksessä ja kulutussähkössä.

Hinku-hankkeen mahdollisia kustannusvaikutuksia on tässä vaiheessa vaikea arvioida. Suoria jäsenmaksuja tai muita kuluja ei hankkeesta ole. Välillisesti kuluja aiheuttavat tehdyt toimenpiteet. Toimintakulttuurin muuttamisen kustannuksen ja niiden tekemiseen tarvittavien resurssien arviointi on vaikeaa. Myös tehtävissä energiatehokkuustoimenpiteissä tulee huomioida kustannusten lisäksi investointien takaisinmaksuaika saavutettujen säästöjen kautta.

Mikä on Hiilineutraali Uusimaa?

Hiilineutraali Uusimaa 2035 -tiekartan laatiminen on käynnistynyt Hinku-valtuustoaloitteen edellisen käsittelyn jälkeen, vuonna 2019. Tuolloin Uudenmaan liiton tavoitteena oli alueensa hiilineutraalisuus vuoteen 2035 mennessä. Uudenmaan maakuntavaltuusto päätti 14.12.2021 Uusimaa-ohjelman 2022-2025 hyväksyessään, että Uusimaa tavoittelee alueellaan hiilineutraaliutta vuoteen 2030 mennessä. Hankkeessa ovat mukana kaikki Uudenmaan kunnat. Tavoite on vastaavanlainen kuin Hinku-hankkeessa.

Uusimaa-ohjelman mukaista ilmastotyötä linjaa ja konkretisoi Hiilineutraali Uusimaa 2035 -tiekartta, jossa tunnistetaan työn painopisteet ja yhteiset tekemisen paikat. Vuoteen 2030 kiristetyn hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen vaatii lisätoimia, joita kartoitetaan vuoden 2022 aikana.

Nurmijärven kunta on antanut lausuntonsa Hiilineutraali Uusimaa 2035 -tiekarttaan (KH 31.8.2020 § 174, oheismateriaali 2) sekä Uusimaa-ohjelmaan 2022-2025 (KH 8.11.2021 § 278, oheismateriaali 3) liittyen. Ohjelma ja tiekartta antavat viitekehyksen toimenpiteille, joita kunta voi toteuttaa kumppanuustoiminnalla Uudenmaan liiton, lähikuntien ja valtion kanssa.

Tiekarttalausunnossaan kunta totesi mm. seuraavaa: ”Hiilineutraali Uusimaa 2035 –tiekartta täydentää kunnan muita ilmastotoimia ja vahvistaa yhteistyötä kuntien, yritysten ja kolmannen sektorin kanssa. Nurmijärven kunnan tarkoituksena on osallistua hankkeen jatkovalmisteluun. Kunta päättää tapauskohtaisesti etunsa mukaisesti, tiekarttatyön jatkovalmistelussa kehiteltäviin hankkeisiin osallistumisesta ja resursoinnista. Lisäksi Uudenmaan liiton tuki soveltuvien rahoituskanavien löytämiseksi on tärkeää.”

Kunnan lausunnossa Uusimaa-ohjelmasta todetaan mm. seuraavaa: ”Uusimaa-ohjelma 2022–2025:n luonnoksessa on kattavasti ja havainnollisesti esitetty toimia, joita kuntien tulisi edistää. Ohjelmassa on Nurmijärven nykyisen kuntastrategian mukaisia toimenpiteitä ilmastomuutoksen huomioimiseksi maankäytön ja liikenteen suunnittelussa, yritysten kuntana ja lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnissa sekä sujuvan arjen luomisessa. Ohjelma antaa viitekehyksen toimenpiteille, joita kunta voi toteuttaa kumppanuustoiminnalla Uudenmaan liiton, lähikuntien ja valtion kanssa. Ohjelmassa on kattavasti esitetty rahoitusohjelmat, joilla ohjelman mukaisia hankkeita voidaan toteuttaa. Lisäksi ohjelmassa on esitetty hyvät mittarit tavoitteiden toteutumisen seurantaan.

Nurmijärven kunta toteaa, että ilmastomuutoksen torjunnan kannalta tärkeitä osa-alueita ovat liikenne- ja maankäytön suunnittelu. Tieliikenne aiheuttaa tällä hetkellä Nurmijärven alueen suurimmat hiilidioksidipäästöt. Kestävien kulutusapojen osuutta voidaan kasvattaa vain yhteistyössä Uudenmaan kuntien kanssa ja riittävin resurssein. Ilmastotyön läpileikkaavuus tulee tunnistaa koko kunnan toiminnassa.”

Uusimaa-ohjelmaan 2022-2025 ja Hiilineutraali Uusimaa 2035 -tiekarttaan voi tutustua Uudenmaan liiton sivuilla <https://www.uudenmaanliitto.fi/>.

Eteneminen asiassa

Hiilineutraali Uusimaa- ja Hinku-hankkeiden pääasiallisena erona on hankkeita koordinoiva yhteistyökumppani – Hiilineutraali Uusimaa-hankeessa Uudenmaan liitto ja Hinku-hankeessa SYKE. Kunnalla on hyvät kokemukset Uudenmaan liiton kanssa tehtävästä yhteistyöstä Hiilineutraali Uusimaa-hankeessa. Tässä vaiheessa kunnan olisi resurssien käytön kannalta tarkoituksenmukaista olla mukana Hiilineutraali Uusimaa -hankeessa, ja pyrkiä jatkossa valmisteltavan toimenpidesuunnitelman mukaisesti hallitusohjelmassa mainittuun 80 % päästövähennykseen vuoteen 2035 mennessä (vaihtoehtoisesti vuoteen 2030 mennessä). Samalla kunta toteuttaa energiatehokkuussopimuksen mukaisia toimia, KUUMA-kuntien yhteistyötä ja MAL-tavoitteita. Lisäksi kunta seuraa jatkossakin Hinku-kunnissa tehtävää ilmastotyötä.

Ilmastotyön ryhdyttämiseksi kunnalle on tarpeen perustaa ilmastotyöryhmä ja laatia toimenpidesuunnitelma yhteistyössä eri hallinnonalojen kanssa toimenpiteistä ja investoinneista, joilla kasvihuonepäästöjä vähennetään. Henkilöresursseja tulee osoittaa myös päästövähennystoimenpiteiden koordinoimiseen sekä asukkaiden ja yritysten sitouttamiseen. Toteutuneet päästövähennystoimenpiteet raportoidaan kunnanhallitukselle vuosittain. Päästövähennyksiin liittyvät projektit ja hankkeet budjetoidaan vuosittain talousarviokäsittelyn yhteydessä.

Esittelijä

Tekninen johtaja

Esitys

Tekninen lautakunta toteaa, että Nurmijärven kunnan osalta Hinku-kriteerien täyttäminen on mahdollista, kun Hinku-hankkeeseen sitoudutaan ja sen toimeenpanoon varataan riittävästi resursseja sekä raportoidaan kriteerien mukaisesti.

Tekninen lautakunta toteaa, että kunnan antamien lausuntojen mukaisesti kunta toteuttaa ilmastotoimia Hiilineutraali Uusimaa -hankkeen kautta edellä esittelytekstissä kuvatun mukaisesti. Lisäksi kunta seuraa jatkossakin Hinku-kunnissa tehtävää ilmastotyötä.

Tekninen lautakunta esittää kunnanhallitukselle ja edelleen valtuustolle edellä esitetyin perustein, että kunta ei tässä vaiheessa hae liittymistä Hinku-kunnaksi.

Lautakunta esittää kunnanhallitukselle ja edelleen valtuustolle, että valtuusaloite todetaan em. toimenpitein loppuun käsitellyksi.

Valmistelijat

alueisännöitsijä Aino Angervuori, aino.angervuori@nurmijarv.fi,
ympäristöasiantuntija Mari Mäkelä, mari.makela@nurmijarvi.fi,
kunnallistekniikan päällikkö Jyrki Meronen, jyrki.meronen@nurmijarvi.fi

Päätös

Esitys hyväksyttiin.